

ХЫПАР

Чăваш ачисен хаçачё

Тантăш

6 +

45 (4511) №, 2016, ноябрь (чŭк), 17
1931 сұлхи январён (кăрлачăн) 12-мёшёнче тухма тытăннă

Хакё ирёклё
Индексё: 54802

ХАСТАРСЕМ

Арапуçёнче чечексем те хитререх, сывлăшё те сиплёрех

Авансем пёр-пёринпе амăртмалла авăтаççё. Вăхăтран-вăхăта йытă вёрнё сасăсем те хăлхана кёреççё. Хапхасем те чёрикетсе уçалаççё. Ял куç умёнчех тутлă ыйхăран вăранать... Пёлётсем авă армак-чармак каркаланнă. Тем тёрлё сăн пур унта. Çын кёлетки те, вылякан ача ушкăнё те...

Çак сăнсем Вăрмар районё-нчи Арапуç шкулён тават-тамёш класёнчи ачасене уйрамах савантараççё. Ара, вёсем таван тăраха питё юратаççё-ске. «Сулла хёвел-патша патне тур-танса чёркуçи сŭллёш чечек-курăклă уй тăраш утса катана класпа ситетпёр. Тёрлё вайă вылятпăр, сырла пухатпăр, чи камăла сёкленни – усланкăра техёмлё апат пёсрни. Уйра хуранта янталанă яшка-шарккуран тутли тата мён пур-ши? Çитес вăхăтра йёлтёр сырса юратнă вырăна васкăпăр. Кăвайт чёртсе ашанăпăр», – теççё вёсем хавхаланса.

– Таван тавралăх – чи сывăххи. Султалăкăн кашни вăхăчё килёшет мана. Сăмахран, сулла хёру вăхăт. Вăрман сырла-кампана, мыйрпа пуян. Ана хатёрлеме ан ũркен сёс. Хирте уçă, хёвел шевли, сипл вайă вылять. Тăрисем чаранмасăр тăрлатаççё, кураксем те сунаттисене хыçалалла

меллё вырнаçтарса сынсем евёр манаçлан уткаласа сŭреççё. Е тата хёллехи куна епле кётмён? Ирхи санталăк уйрамах хай патне кăчăк туртат. Тўпе утмăлтурат чечекё пек сенкер. Тухăс енчен пёртен-пёр сăлтăр сuti курăнать. Шурăмпуç сăлтăрё въл. Сутăлса килнё чухне те курăнаканскер. Тепёр чухне алла ун енне тăсса ана тўперен татса пўрте чупса кёрес килет. Килтисене тёлентерес ёмётпе ёнтё, – сирёплетет тем те пёлме анталакан Артем Петров.

– Туслăх хуçаланать пирён тăрăхра. Пёр-пёрне пулăшас тетпёр яланах. Эпё хама сŭт санталăк тусё тесе шухашлатăп. Урамра сŭресси, класпа кайăксем валли сырăш асталасси, сырма-сатрана йывăс лартасси – хайне евёр киленёс. Кăчкă шăршиллё сывлăш варкăшать суркунне. Сёрсисем чёвёлтетеççё. Тумла янăраса ũкет сёре. Туратсем синчен хуралнă юр ластăрр! йăтанса анать. Кă-

мăлёсем тулнăн, тураттине каллех силлесе илеççё те, тўрленсе, пуçсене сёклесе йёри-тавра манаçлан пăхса, сăмăллăн сывласа янă пек туйăнаççё йывăçсем. Таçта ситсен те, темле тăрăх тыткăнласан та таван яламаллах туртăнăп. Арапуçёнче саран чечекёсем те хитререх, пёлётсем те сăмăллăнрах шуса иртеççё, сывлăш та сиплёрех, сумăр та ашăрах. Шыв сирпётсе, кулса-сиссе, васкаса савăнать сёр. Иртерех вăранса, хăвартрах савăнса ёсе тытанам, ёсём пит нумай тет ахăртнех сёр-аннемёр сав вăхăтра. Сапла, таван тăрăхран хакли урăх нимён те сŭк, – манаçланать Владимир Мальков.

Элиза ВАЛАНС.

Вăрмар районё, Арапуç шкулё.
АВТОР сăнŭкерчёкёнче: тус-лă таваттамёш класс.

Тема тăсăмё 4-мёш стр.

Çырăнтару – 2017

«ХЫПАРА» –
КАШНИ СЕМЬЕНЕ

2017 сұлăн I сŭрринче илсе тăмашкăн
декабрь уйăхён 26-мёшёччен

«ХЫПАРА» – 572,88 тенкёпе,

«ХЫПАР-эрнекуна» –

279,36 тенкёпе,

«ТАНТĂША» – 226,08 тенкёпе,

«САМАНТА» – 171,84 тенкёпе,

«ТЕТТЕНЕ» 135,42 тенкёпе

сырăнтарасçё

«Чӑвашлӑха аталантаракан чи лайӑх школ»

Чӑваш наци конгресӗ чӑвашлӑха тытса пыракан чи ӗслӗ школсене палӑртас тӑллевпе «Чӑвашлӑха аталантаракан чи лайӑх школ» конкурс ирттерчӗ. Ӑмӑртура «Чӑваш Республикнчи чӗлхесем ҫинчен» саккуна хулапа ял школӗсем мӑнле пурнӑҫланине тишкересси пулчӗ.

Шкулсен хушшинчи конкурса республика вӑренӑ тата ҫамраксен политикн министрствн ирттерме хутшӑнчӗ. Ӑмӑртӑвӑн пӑрремӗш тапхӑрӗ район-хула шайӑнче нарӑс-су уйӑхӑсенче пулчӗ. Иккӑмӗш тапхӑрӗ вара авӑн уйӑхӑн 1-мӗшӑнчен пуҫласа чӑк уйӑхӑн 10-мӗшӑнчен пычӗ.

Жюри район-хула шайӑнче ҫӑнтернӗ 17 школ ӗҫӑсене тӑплӑн тишкерчӗ. Вӑсен йышне А.Г.Николаев космонавт летчик ячӗллӗ 10-мӗш /Шупашкар/, Катек /Канаш районӗ/, Юнтапа /Элӗк районӗ/, Шӑмӑршӑ /Шӑмӑршӑ районӗ/, Ҫирӗклӗ Шӑхаль /Елчӗк районӗ/, Тӑрлемес /Куславкка районӗ/, 62-мӗш, 60-мӗш, 50-мӗш /Шупашкар/, Пучинке /Йӑпреҫ районӗ/, Елчӗк /Куславкка районӗ/, Опытнаӗ /Ҫӑрпӑ районӗ/, Чӑваш Сурӑм /Элӗк районӗ/, А.Г.Николаев космонавт летчик ячӗллӗ Калайкасн /Муркаш районӗ/, Куславкка 3-мӗш /Куславкка районӗ/, 18-мӗш лицей /Ҫӑнӗ Шупашкар/, 3-мӗш Канаш школӗсем кӗчӗҫ.

Ҫак школсен ӗҫне-хӗлне тӑплӑн тишкернӗ, хакланӑ хыҫҫӑн вӑсен йышӑнчен чӑвашлӑха тытса пыракан чи ӗслӗ пилӗк школа суйласа илме пӑрре те ҫамӑл пулмарӗ. Ҫавсенчен А.Г.Николаев космонавт летчик ячӗллӗ 10-мӗш /Шупашкар/, Пучинке /Йӑпреҫ районӗ/, 60-мӗш /Шупашкар/, А.Г.Николаев космонавт летчик ячӗллӗ Калайкасн /Муркаш районӗ/ школсем тата 18-мӗш лицей /Ҫӑнӗ Шупашкар/ Ӑмӑртӑвӑн иккӑмӗш тапхӑрне хутшӑнма тивӗҫлӗ пулчӗҫ.

Республикари Вӑренӑ тата ҫамраксен политикн министрствн тӑп эксперт специалисчӗ Д.С.Степанов, И.Н.Ульянов ячӗллӗ ЧПУн вырӑс, чӑваш филологийӗ тата журналистика факультетӑн деканӗ А.М.Иванова, И.Я.Яковлев ячӗллӗ ЧПУн чӑваш чӗлхипе литератури кафедри пуҫлӑхӗ Т.В.Денисова, республика вӑренӑ институчӑн ӗҫченӗ И.А.Степанова, Шупашкар 29-мӗш школ

вӑрентекенӗ В.А.Фомина пилӗк школӑн ӗҫӗ-хӗлӗпе вырӑна тухса уйрӑммӑн паллашрӗҫ.

Школа тулаш тата шалаш енчен илемлетнӗ ҫӑрте патшалӑхӑн икӗ чӗлхипе усӑ курни, Раҫсей Федерацийӗпе Чӑваш Республикн патшалӑх символӑсене пурте курӑнмалла вырӑна вырнаҫтарнӑ стендсем пурри, ытти стенда та чӑвашла хатӑрлени, школ сайтӑнче чӑвашлӑха тытса пыни, пуҫламӑш классенче чӑвашла вӑрентнн шайӗ, вӑтам тата аслӑ классенче чӑваш чӗлхипе литературине тата тӑван ен культурине вӑрентнн пахалӑхӗ, вӑсенче вӑренӑ ҫехӗсене палӑртса хӑварни... Ҫаксене пурне те шута илчӗҫ. Унсӑр пуҫне чӑвашлӑха ҫыхӑннӑ класс тулашӑнчи ӗҫсене, этнокультура кирлӗлӗхне тивӗҫтерекен мероприяти-

сем ирттернине, чӑваш чӗлхипе тата литературине олимпиадӑсене хутшӑннине, тӑрлӗ проекта ӗҫе кӑртнине, хаҫат-журналта пичетленнн пахалӑхӗ мӑнле шайра пулнине те тишкерчӗҫ.

«Чӑвашлӑха аталантаракан чи лайӑх школ» Ӑмӑртӑвӑн республика шайӑнчи иккӑмӗш тапхӑрне хутшӑннӑ пилӗк школтан пурте ҫӑнтерӑҫсем пулчӗҫ. Конкурс пӗтӑмлӗтӗвне тата ҫӑнтерӑҫсен чыславне **чӑк уйӑхӑн 24-мӗшӑнче 15 сехетре Шупашкарти 10-мӗш школта** /Николаев урамӗ/ ирттерме палӑртнӑ. Чыслава Ӑмӑртӑвӑн иккӑмӗш тапхӑрне хутшӑннӑ 17 школ ертӑҫисене, чӑваш чӗлхипе литератури вӑрентекенсене тата вӑрентекенсене йыхравлатпӑр.

Геронтий НИКИФОРОВ,
жюри пайташӗ.

СПОРТ

Пирӑн яланах малта пулмалла!

Елчӗк районӑнчи Елчӗк пуҫламӑш школӑнче 4-мӗш «б» класра вӑрентекен Денис Ивановпа Давид Крысов чун киленӗҫне ирӗклӗ кӑрешӑре тупнӑ.

Хамӑра мӑн ытларах илӑртнине эпир тӑрех пӗлейместпӑр-ҫке: унта та, кунта та ҫитсе курмалла... Ҫапла Давида та амӑшӗ малтанах музыка школне янӑ. Арҫын ача ҫӑннипех те хитре юрлатӑ. Ача пахчине ҫӑренӗ вӑхӑтра воспитательсем унра пулас чаплӑ юрӑса курнӑ. Анчах та шӑпӑрланӑн чунӗ пачах та урӑх енне туртнӑ иккен. Вара ашшӗ ӑна «Улап» физкультурӑпа сывлӑха ҫирӗплетмелли комплекса илсе кайнӑ, унта арҫын ача ирӗклӗ кӑрешӑ секцине ҫӑреме тытӑннӑ. Акӑ иккен вӑл, чун туртнӑ!

Денис вара малтанах ташӑ кружокӑнче пултарулӑхне туптанӑ. Шпагат ларма ҫавӑнтах вӑрентнӗ. Унтан ишме ҫӑренӗ. Кӑрешӑ секцине лексен вара хӑйне мӑн кирлине тинех ӑнланнӑ. Пӑрремӗш класра чухне Денис пӑрремӗш медальне ҫӑнсе илнӗ.

– Республика Ӑмӑртӑвӑнче иккӑмӗш вырӑн йышӑнсан савӑннипе йӑрсех ятӑм, – аса илет арҫын ача. – Малашне тата пысӑкрах ҫитӑнӑ тума хавхалантӑм.

Давид та ҫав Ӑмӑртӑва хутшӑннӑ, виҫӑмӗш вырӑн йышӑннӑ. Ун чухне вӑл Ӑмӑртусенче тӑтӑшах виҫӑмӗш вырӑна тухнӑ иккен. Кайран кӑртӑвӑсем ӑссе пынӑ, майӑпен вӑл иккӑмӗшне, унтан пӑрремӗшне тивӗҫме пуҫланӑ.

Арҫын ачасен ӑмсанас йӑла сук, харпӑр хӑйӑн ҫӑнтерӑвӗшӑн кӑна тӑрӑшмаҫҫӗ вӑсем, Ӑмӑртусенче пӑр-пӑрне хавхалантарӑҫҫӗ. Ҫавӑнпах пулӗ малти вырӑнсене те пӑрле пайлаҫҫӗ. Пӑртӑван Лапшинсен ячӑпе ирттернӗ кӑрешӑре Давид виҫӑмӗш, Денис пӑрремӗш вырӑнсене йышӑнса уксан преми те тивӗҫнӗ, унпа ашшӗ-амӑшне спорт хатӑрӗ туйнтарнӑ.

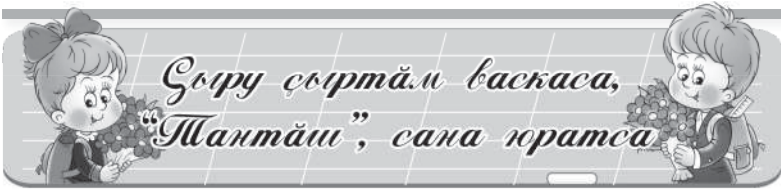
– Эпир питӗ хаваслӑ пурӑнатпӑр. Кӑнекесем хушшинче кӑна лармастпӑр, спорт Ӑмӑртӑвӑсене час-часах тухса ҫӑрӑтпӑр, – савӑнаҫҫӗ юлташсем. – Класс ертӑҫи Ольга Васильевна Кузьмина пире яланах ӑнланать, ҫитӑнӑсемшӑн мухтасть. Эпир ӑна юрататпӑр. Сергей Всеволодович тренер та хавхалантарса тӑратӑ. Ҫавӑнпа та пирӑн яланах малта пулма тӑрӑшмалла!

Пурнӑҫ сул-йӑрӗ малашне мӑнле килессине пирӑнтен никам та ҫирӗппӑн калаймасть. Ҫапах та шухӑш-тӑллев пурри ҫунат хушать.

– Мӑнле профессии илессине пӗлместӑп, анчах спорта нихӑсан та пӑрахмӑп, ватӑлсан та унпа туслӑ пулӑп, – терӗ Денис пӑр кулмасӑр, тӑплӑн шухӑшласа. Давид та унпа килӗшрӗ.

Лариса ПЕТРОВА.

<p>Тантӑш чӑваш ачисен хаҫачӗ</p> <p>● УЧРЕДИТЕЛЬСЕМ Чӑваш Республикн Информаци политикн тата массӑллӑ коммуникацисен министрствн, Чӑваш Республикн Информаци политикн тата массӑллӑ коммуникацисен министрствн «Хыпар» Издательство сурчӗ» Чӑваш Республикн хӑй тытӑмлӑ учреждениӗ.</p> <p>● ХАҪАТ ИНДЕКСӖ: 54802 - (сур сула) - Чӑваш Республикнче</p>	<p>● Редакцие издатель адресӗ: 428019, Чӑваш Республикн, Шупашкар хули, И. Яковлев пр., 13.</p> <p>● «Хыпар» Издательство сурчӗ» АУ техника центрӑнче калапланӑ. «Чувашия» ИПК» АО типографийӑнче пичетленӗ. 428019, Чӑваш Республикн, Шупашкар хули, И. Яковлев пр., 13.</p> <p>● «ЧУВАШИЯ» ИПК» ДИРЕКТОРӖ: Тел.: 64-24-01</p>	<p>● ДИРЕКТОР - ТӑП РЕДАКТОР М.М.АРЛАНОВ</p> <p>● ТЕЛЕФОНСЕМ директор-тӑп редактор: 56-00-67 редактор, ҫырусемпе тата юнкорсемпе ӗҫлекен пай: 28-83-86 школ ачисен пайӗ: 28-85-69 спорт тата экологи пайӗ: 56-11-80 право, кӑмӑл-сипет пайӗ: 28-83-89 факс: (8352) 28-83-70 бухгалтери: 28-83-64</p>	<p>● РЕДАКТОР В.ФЕДОРОВ</p> <p>● НОМЕР ВУЛАВҪИ Н.ЦАРЫГИНА</p> <p>● КАЛАПЛАВҪА Н.ПЕТРОВА</p> <p>● ЭЛЕКТРОН АДРЕС: e-mail: tantas@list.ru</p>	<p>● ТИРАЖ 1178 экз.</p> <p>● ЗАКАЗ № 4081 Пичете чӑк уйӑхӑн 16-мӗшӑнче алӑ пуҫнӑ.</p> <p>● ПИРӑН САЙТ: www.hypar.ru</p>	<p>Газета «Тантӑш» («Ровесник») зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций (Роскомнадзор) – свидетельство о регистрации СМИ ПИ № ТУ21-00306 от 10.12.13 г.</p> <p>Ⓟ паллапа реклама материалӑсене палӑртнӑ</p> <p>Пичете графикпа 15 сехетре алӑ пусмалла, 14 сехет те 00 минутра алӑ пуҫнӑ.</p>
---	--	---	--	--	---

Кантәксенчен яланах пире ашәтакан сүтә курәнтәр

Сулсем мән тери хәвәрт шунинчен теләнсе пәтерейместәп... Ир пулать те, каҗ ситет... Сиссе юлма та сук... Эх, ача чухне аннен амәшә патәнче мән тери ыраччә! Эпир ача нихәсан та кукамай темен, пирәншән вәл – анне! Пире вәл сав тери юрататчә, тутлисене кәна ситерме тәрәшатчә. Хур-кәвакал тукмакәсене те хай симесәр пирән чашәк сине хуратчә те: «Сийәр, сийәр, сирән пысәк пулмалла», – каласатчә кәмәллән пусран ачашласа. Кәмакара пиһнә шурә кулачне те пысәк чашәк туллиех касса хуратчә, пашаләвне те хәрхенместчә...

Чәнах, анне каланә сәмах ситрә. Пысәклантәмәр. Эпә хам та, авә, вун-пәрмәш класа ситрәм. Аннерен пәр пуҗ ытларак сүллә эпә халә. Вәл ман синалле пәкса: «Яштака хурән пекех», – тесе йәл кулать. «Ара, хур тукмакәсеме шурә кулач синарән вәл!» – тетәп шүт сәмахне кустарса, ача вара ача чухнехи пекех ыталаса илетәп те ун сүмне йәп-шәнатәп...

Аннемәр паян та йәрә. Канса ларни-не нихәсан та курайман ача. Икә әни-не юратса пәхать, сават вәл. Вәсене ачашланә май пәрле каласать. Машукә-пе Маруҗә әнланнан ун еннелле кә-мәллән пәхасә. Витере нәрикетекен сыснисем, картари сурәх-пукәсем, юр

тәрәх чупакан хур-кәвакалә, чәххисемпе автанәсем, икә йыттипе сакәр кушакә те аннене юратасә! Юратмасәр! Пурне те ачасем пек пәхать-сәке.

Шел, ачаләхә ача пусран ачашласа үстермен. Иккәре чухне хәр тәләха юл-нәскер паян та хайәнчен хай теләнет. «Пирән тәхәнмалли те, синалли те тата та хәрүши – кәрсә ашәнмаләх хурал-тә та пулман. Пәртәвансем те выҗәпа та сивәпе вилсе пәтнә. Хамран тәхәр сул аслә Таисә аппапа сәсә юлнә эпә. Астәватәп, пәррехинче вәл сурәх тирә илсе килчә те унран яшка пәсәрчә. Ах, сисе тәранмалла мар тутлә пулчә апат. Халь шухәшлатәп та, аппа сав яшкәна аҗта пәсәрнә-ши? Ара, пирән нимән те пулман-сәке! Паянхи пурнәсә атте-пе аннене тәрәтса кәтартас пулсан, теләннә пулчәчәс вәсем. Шел, астумастәп эпә вәсене, хам кам сәнлә пулнине те пәлместәп. Тавах, Таисә аппана! Вәл пулман-тәк манән шәпа епле килсе тухасси пәллә марччә», – тет вәл яланах.

Таисә аппа тенәрен, ача та эпир пите юрататпәр. Унран та анне пекех ашә-ләх тапса тәрәт. Вәл та пире юратать, тутлисеме хәнәлать. Уйрәмах унан кә-макара пиһнә яшка-шарккәвне кәмәл-латпәр. Е тата әне суса кәрет те унран кәмака умәнче икерчә пәсәрет. Мән тери техәмлә-сәке Таисә аппан тәрлә апачә!

Акә әнер анне, Йәпрәс районәнчи Вәтаел яләнчи Клавдия Илларионовна Васильева, 80 сул тултарчә. Клавди тесе ача чәнет ял-йыш, кәрсә-аршә. Ку ята ахаль паян ашә-амәшә. Ачисем умлә-хыслән вилнәрен ача Чәкәсә ят хунә. Әләк сәпла пулнә-сәке, тәпренчәкәсем вилсе пынәран тин суралнисене кайәк ячә хунә. «Капла ача патне вилем килет те: «Э, ку ача мар-сәке, кайәк кәна», – тесе каялла саврәнса каять. Ача патне хавхаланса ситнәскер сүрәккән тухса каять», – тенә ялти ватәсем пәр-пәрне канаш парса.

Анне сәк сүла ситнине әненес те килмест. Унченхиллех сәмрәк курә-нать вәл, чәкәсә пекех вәсә сүрет. Каш-

ни ачисән, мәнукәшән, мәнукән ачи-семшән паян та хыпса-сунать. Сәк ялта пурәнәкан Таисә аппана та, Таисия Илларионовна Никифоровәна та, ыра сунсәр хәвармастпәрах. Вәл та вырсар-никун 89 сул тултарчә. Юратнә синанә-мәрсем пире тата та савәнтарса пурәнч-чәр. Сывләх вәсене, телей! Хәвел ансан каҗ пулсан, вәсем пурәнәкан суртән кантәксенчен пире ашәтакан сүтә яла-нах курәнса тәтәрчә... Сәкә пирәншән пуриншән те чи паха пулмә.

Настя МАКСИМОВА.

Әләк районә,
Юнтапа шулә.

САНУКЕРЧӘКРЕ: аннепе Таисә аппа мәнукәсемпе.

Сәнә сүлта сәс мар

Тәрлә теләнтермәш Сәнә сүл каҗине сәс пулать тетәр-и? «Хәл Мучипе Юр пике илсе килет вәт-ха вәсене!» – тешән әнтә эсир. Сүк, аппа мар иккен.

Иртнә шәматкун Шупашкарти сүл ситмен ачасен реабилитаци центрәнче шәпах теләнтермәш каҗә пулса иртрә. «Пурнәс сүлә» ыркәмәлләх фончә чән-чән асамса Александр Рича хәнана чәнчә.

Супән хәмписен куравне тәрлә сүлти ачасем теләнсе пәкса киләнчәс. Сәкән пек хаваслә, йәл кулал-ләскерсене курма питех те хавас пулчә. Курни сәс мар, ачасем хәйсем те сцена сине тухса пултарулахне кә-тартрәс. Хәна кашни куракан ыйтәвне хуравласа ывәнса та ситрә пуль тенәччә. Апла мар иккен. Александра Рич пәтәм кәмәлтан туллин хуравларә кашнин ыйтәвне.

Паянхи сәмәлах мар пурнәсра сәкән пек хаваслә, чун-чәрене сунатлантакан уяв туса панишән центр әсчәнемәсә йәркәлүсәсене чәререн тав тәвасәсә.

САНУКЕРЧӘКРЕ: фестиваль вәхәчә.

Туслә класс

Эпә Муркаш районәнчи Сатракассинчи вәтам шулти сиччәмәш класра вәрен-тәп. Йышра вун тәватә ача. Эпир тәрәшса әс пухатпәр, шулти мероприятисене хастар хутшәнатпәр, тәрлә кружока сүресе аталанатпәр. Кашниех пирәнтен маттур: кам вәренүре лайәх пәлләсемпе кәна әлкәрет, кам спортпа туслә, кам юрра-ташша аҗта.

Пирән класс ертүси Людмила Валериановна Никитина чәваш чәлхипе литературине вәрентет. Хәйән әснә сав тери юратать. Унан урәкәсенче пите интереслә.

Класри ачасенчен сурри ытла «тәваттә» тата «пилләк» пәлләсемпе әлкәрсә пырать. Чи пултарулли вара – Дима Скворцов. Вәл кәсән класранах «пилләк» пәлләпа туслә. Унсәр пуҗне тәрлә конкурса фестивалә хутшәнать. Эпир унран тәсләх илме сәс тәрәшатпәр. Халә вәл район шәйәнчи олимпиадәсене хәтәрленет.

Спортпа туслә ачасем те класра пур. Вәсем тәрлә әмәртура Хисеп хучә сәнсе илсәсә. Вәсен йышәнче Снежана Яковлева, Дима Фролов, Виталий Матвеев. Витя кәсәл Нази кросәнче хәйпе пәр сүлтисен хушшинче пәрремәш вырән йышәнма пултарчә, хаклә парнене тивәсрә. Эпир вәсен ситәнәвәсемшән савәнатпәр, малашне те класс, шул чысне хүтәлеме ыра сунатпәр.

Юрра-ташша аҗта юлтасем те пур пирән. Аня Васильева, Виолетта Петрова, Даша Степанова – чән-чән артистсем тейән. Шулти уяв-сене пире тәрәшса хәтәрләсәсә, хәйсемех ташә лартма та пултараҗә, юрәсем те вәрентәсәсә.

Класра ушкәнпа тумалли әсрен никам та пәрәнмасть. Эпир пәр-пәрне әсепе те, сәмахпа та пуләшма тәрәшатпәр. Пирән девиз: «Пәри – пуриншән, пурте – пәриншән!»

Настя РОМАНОВА,
7-мәш класс.

Муркаш районә,
Сатракасси шулә.

АШӘ САЛАМСЕМ

СМС-САЛАМСЕНЕ ПӘЛТЕРМЕЛЛИ НОМЕР:
89051975911

Каҗал тәрәхәнчи Хырай Әнел яләнче пурәнәкан **Инесса Сергеевна ЗАЙЦЕВӘНА** суралнә кун ячәпе саламлатпәр. Вәл 13 сул тултарать.

Хамәр кәсән йәмәка
Саламлатпәр уявпа.
Такәрлать вәл сукмака
Шкул энне йәл кулапа.
Сәклет тәстан кәмәла
Ун хаваслә йәл кулли.
Кун-сүла туйса хакла.
Сирәп сывләх – чи кирли!
Ялан пул малти ретре
Тәрләрен әмәртура.

Хәв тавра ан кар тәтре.
Чыс, хисеп пултәр шутра.
Пух пәлү пур кәмәлтан,
Аңәсу сунар чунтан.
Сәмәл мар халь әнкарма,
Ас-тәна та туптама.
Ут куллен әс малалла,
Саврәнмасәр каялла,
Йывәрләха сәнтерсе,
Сүт әмәте тинкерсе.

**Саламлаканәсем ашә, амәшә, асламәшә, пиччәшә,
Николаевсем, Зайцевсем, Смирновсем.**

ПОЭЗИ ҮТАМӨНЧЕ

Шурә-шурә өмөтсем,
Шурә-шурә пөлөтсем,
Төлөкре пулар манпа,
Вөсөпөр пөрле мала.
...Санан аллуна тытса
Халь пыратап эп утса,
Анча төлөкре кәна
Юнашар эсө манпа.
Сав тери савап сана,
Пөлтерместөп сөс хәвна.
Сан шухәшупа юлташ
Эпө пулап яланах.
Куәусем – сүт сәлтәрсем,
Илөртүллө пит вөсем.
Лөкрөм санан тыткәнна,
Юрататап эп сана.
Сакә сүтә төнчере
Пулапәр ялан пөрле.
Чунәмсәм, эс – пирөшти,
Эсө маншән чи хакли.
...Ак вәрәнтәм төлөкрен,
Ак калләх эп пөр-пөччөн.
Юнашар санпа пулма
Эпө хәтөр тәрәшма.
Эсө сөс ман чунәмра,
Яланах эс ман асра.
Манән сывләш, ман телөй,
Ман төнче, ман сүт хөвөл.
Ирина ЗАХАРОВА,
11-мөш класс.

Патәрөл районө,
Тури Туәа шукулө.

**Чәваш
хөрөсем**

Чәнкә чәваш хөрөсем,
Төрлө районтан вөсем.
Сөпөс саслә пикөсем,
Пит хитре ташлаканөсем.

Сав районөсен хөрөсен
Көпе төрри хәйне май.
Маттур, хастар чәвашөсен
Ташшисөм хитре самай.

Купәс көвө янратать,
Савнипе ташлаттарать.
Пирөштисөм юр юрлать,
Манән чунәм савәнать.
Николай ЕЛЛИН.

Патәрөл районө,
Сөнө Ахпүрт.

**Юратас
марччө әна...**

«Юрату вәл – аслисөн туйәмө, шукул ачисөн ун пирки шухәшлама иртерөх», – төнинө час-часах илтөтөп. «Юратни» тата «килөштерни» әнлавсөнө те уйәрма пөлмөллө иккөн. Анча 14 сүлта сөс пулсан та, пөрлө вөрөнөкөн арсын ачана эпө килөштерөтөп кәна төөймөстөп. Виссөмөш класранпах пөр-пөрнө чунпа сывәх туякан сынна эсир килөштермө кәна пултарәттәр-и? Тусләх, хутшәну, пулашу синчөн каламәстәп. Эпир пөчөккөн-пөчөккөн пөр-пөрин патнө ытларах туртәнтәмәр. Вәл мана вөлямәлла пөк питрөн чуптуса илөтчө. Улттәмөш класа ситсөн час-часах ыталама пусларө. Вәхәт иртнө май вәл манпа кәсәкланма пәрәхәтә пуль төнөччө /анча чунра вәл мана манасран питө хәрәттәм/.

Паллах, класра пирөтөн кулатчөс. Сакна пуртө хәнәхса ситрөс өнтө. Халө тәххәрмөш класра вөрөнөтпөр. Мана вәл час-часах ыталани тарәхтарма пусларө. Вәл шула килмөсөн кәна хама ләпкә туятәп. Урокөсөм вөслөнөсөн вара унран тарса хәтәлас төсө шултан пөррөмөш тухса чупатәп.

Класра пуртө паянхи кун та эпир пөр-пөрнө юрататпәр, анча сакна йышән-мастпәр төсө шухәшлассө. Чәнах та, юрататәп эпө әна. Анча вәл та савнах туйнинө төм төсөн тө өнөмөстөп. Эпө ялан туллирөх келөткөллө, анча самәр мар хөрәча пулнә. Савәнпа ситмөнлөх-сөмшөн питө кулянаттәм, сакә келөткө йывәрәшнө чакарсан та иртмөрө. Мана хитре төкөнсөнө өнөмөстөп, кәвак куслә та сарә сүслө качча килөшнинө вара – пушшөх тө. Мөншөн төсөн савән пөк хитре каччә ман сөнө пәхмәлла мар, кун пирки иккөленмөстөп.

Психологи төлөшөнчөн сәпла хүтөлөнмө шултарәм: пурнө тө шүтлөнө май әна юратнинө пөлтерөтөп, унпа каласнә чухнө вара вәл мана пөррө тө кәсәклантарманнинө калатәп. Вәл та манран хитре хөр чылай төт, пөррө-хинчө хөр тантәшәмә алә сөнө йәтса ташласа илчө. Анча мөншөн мана канәс памәст-ши? Паян вара ытахәлтөн пөк кәна пирөн гороскоп килөшөвнө кә-тартрө. Төмисө хутчөн тө уәәлма чөнчө,

анча сын өмөнчө, кулнә пөкрөх. Эпө, ай-ванскөр, ун өмөнчө ирөлсөх кайәп төйөн. Аннөнө ун синчөн тахсанах каласа патәм. Пөтөмпөх мар, паллах. Сирөп кәмәллә аттө вара әна чөй өсмөшкөн чөннө тө сөнчө. Анча мана сакә йәлтах ывәнтарчө. Хамән туйәмсөнө йышәнәс-

си пуәра та сук. Шукулта вөрөннө чухнөх каччәпа каласни аван мар пөк, манән вөрөнү пирки шухәшләмәлла. Эх, юратас марччө әна... Ун синчөн манасчө, шухәшлама пәрәхәсчө... Чөрөнө мөнлө итлөттөрөс-ши?..

Ирина СЕРГЕЕВА.

**Пөррө курсах
килөштертөм**

Пөтөмпөх ултә сүлта пусләнчө. Сәпла, ултә сүлта. Эпө шула хәтөрлөнү класнө кайрәм. Нарәс уйәхөнчө ачәсөнө пөррөмөш класа хәтөрлөмө пусләнччө.

Эпө ситрөм тө түрөх ӘНА куртәм. Манән куәсөм унәннипе төл пулчөс. Мөнлө туслашнинө астумәстәп. Вәл каланинө өнөнөс пулсан, эпө ун патнө пынә та: «Атә туслашатпәр», – төнө.

Сәпла эпир юлташсөм пулса тәтәмәр. Унтан вөрөнөтөкөн тө пирө пөр парта хушшинө лартрө. Вәл ун чухнө йөркөллө ачәччө.

Вәхәт иртрө. Мартән саккәрмөшөпө вәл мана өткрятка парнөлөрө. Хөрәчәсөм эпө әна килөштернинө каласа панә. Ку япәх, анча сав вәхәтрах лайәх та.

Пирө кашни сулах пөрлө лартасчө... Пиллөкмөш класранпа пөр-пөрин патнө сьрса тәрәттәмәр. Вәл урәххинө юрат-нинө пөлтерсөн питө күрөнтөм.

Улттәмөш класс... Сөршыв хүтө-лөвсин куннө пәллә тәватпәр. Хөрәчәсөм шәпа туртма тытәнчөс. Мана унән ятнө сьрнә хут татки лөкрө. Әнсәртләх-и? Сук пуль...

Сиччөмөш класс. Пирө калләх пөрлө лартрөс, пөтөмпөх йөркөллөччө. Анча мөн тө пулин пурнәсламәлла чухнө пирөн хушәра вәрсә пусләнәтчө. Час-чәсах хирөсөттөмөр, мирлөшөттөмөр. Шула ним пулман пөкөх килөттөмөр.

Өнөр вара пирө уйәрса ячөс, мана урәх арсын ачапа лартрөс.

Кәсхинө хәрүшә төлөк куртәм: әна вөлөрнө тө маччаран сәкса янә пөк! Питө хәрарәм! Төлөкрө хытә макәртәм. Халө тө чунра канәссәр.

Сьрса пөлтерөр-ха, тархасшән, мөн тумәлла-ши манән? Сәкнашкәл историсөм пуртө япәх вөслөнөсчө, манән вара әна яланах юнашар курс килөт...

Дина КУЗОВЕНКОВА.

ӘСЛӘ КАЛАНӘ

Килөшнинө пөлтермө пөр сәмах та ситөлөклө – «сәпла». Ытти сәмаха вара «сук» төмө шухәшласа кәларнә.

ДОН-АМИНАДО

Пурнәса әнланас төсөн сынсөм мөн каланинө тата сьрнинө өнөнөмө пәрәх, ун вьрәннө сәнама тата туйма пусла.

Антон ЧЕХОВ

Савәнәс күмөн өсрө сыннән ситөнү сахал.

Дейл КАРНЕГИ

Санән чунра сөсчө сүракан пөр турат та пулин юлсан ун сөнө яланах юрлакан кайәк ларать.

Тухәс әсләхө

Төлөө шырамәлла мар, хәвән тө-лөй пулса тәмәлла.

ОШО

Пурнәс саккунө сәпла: пөр аләк

хупәнәт тө төпри уәәлать. Анча та эпир хупәннә аләк өннө кәна пәхәт-пәр, уәәлнинө асәрхамәстпәр та.

Андре ЖИД

Малтан сана асәрхамәсчө, ун-тан санран куласчө, кайран санпа көрөшөсчө, вөсөнчө вара эсө сөнтө-рөтөн.

Махатма ГАНДИ

Никам та Сирөнтөн лайәхрах мар. Никам та Сирөнтөн әсләрах мар. Вөсөм маларах пусләнә кәна.

Брайан ТРЕЙСИ

Чупаканни кәна үкөт. Шәваканни үкөмөст.

Плиний АСЛИ

Эсө мөнө өнөнөтөн, савә санән төнчө пулса тәрәт.

Ричард МАТЕСОН

55 сӳл каялла...

1961 сӳлхи чӳк уйӳхӳн 5-мӳшӳнче чун-чӳрере нухӳсан тӳрленейми тарӳн суран хӳварнӳ хӳрушӳ пулӳм тавралӳха кисретнӳ. Ҙак кун Сӳнтӳрвӳрри районӳнчи Хуракасси шукулӳнчи пушарта 106 ача, 4 вӳрентекен пурнӳсран вӳхӳтсӳр уй-рӳлнӳ. Чылай Ҙемьене нимӳнпе виҘейми хурлӳх илсе килнӳ вӳл.

Инкек пулнӳранпа 55 сӳл ситрӳ. Ҙак куна асӳнса РаҘсей МЧСӳн Чӳваш Енри тӳп тытӳмӳн ӳсченӳсем пушарпа ӳслевлӳх ӳмӳртӳвӳсем ирттерчӳ. Ҙамрӳк пушарнӳйсен 33 ушкӳнӳ Шупашкарти «Промтрактор-Промлит» заводӳн спорт манежӳнче пухӳнчӳ.

Спорт мероприятине Станислав Антонов генерал-майор уҘрӳ.

– Эпир сирӳнпе сӳлсеренех Ҙак манежра тӳл пулатпӳр. Паянхи ӳмӳртӳва Сӳнтӳрвӳрри районӳнчи Хуракассинчи пушарта ӳмӳрлӳхех куҘсӳсене хупнисене асӳнса ирттертпӳр.

Ҙакна та палӳртас килет: иртнӳ турнирта 19 дружина хутшӳннӳ пулсан кӳсӳл 33 ушкӳн вӳй виҘӳ. Пурне те ӳнӳслӳ ӳмӳрту сунатӳп, – терӳ вӳл.

РаҘсей гимнӳ няӳранӳ вӳхӳтра пӳлтӳрхи турнир чемпионӳсем – Шупашкарти 24-мӳш шукул вӳренокӳнӳсем – Ҙӳршыв ялавне хӳпартрӳс.

Ҙамрӳк спортсменсем виҘӳ ушкӳна пайланчӳс: кӳсӳннисем – 12-13, вӳтаммисем – 14-15, аслисем 16-17 сӳлтисем.

Арсӳн ачасемпе хӳрачасем пушарпа ӳслевлӳх ӳмӳртӳвӳн йӳркипе килӳшӳллӳн иртекен тӳрлӳ дисциплинӳра тупӳшрӳс. Пӳрремӳш тапхӳрта чӳрмавсене парӳнтарса, Ҙав вӳхӳтрах пушар сӳнтермелли шланга кирлӳ пек вырнаҘтарса 100 метрлӳ дистанцие чупса тухрӳс. Ҙавӳн пекех ятарлӳ пусмапа иккӳмӳш хутри штурм башни сине хӳпарчӳс тата ытти енӳпе вӳй виҘрӳс. Пур дисциплинӳна та хӳвӳрт тата тӳрӳс пурнӳсламаллаччӳ.

Кашни ушкӳн аван хатӳрленни тӳрех палӳрчӳ. Тӳресем чи вӳйлисене, хастаррисене, Ҙаврӳнӳсӳллисене пысӳк балсемпе савӳнтарчӳс.

ӳмӳрту пӳтӳмлетӳвӳпе килӳшӳллӳн ушкӳнсен хушшинче Шупашкарти 24-мӳш шукул тата Мур-

каш районӳнчи «Ҙамрӳк техник станцийӳ» мала тухрӳ. Иккӳмӳш вырӳна Шупашкарти экономикапа технологи колледжӳн студентӳсем тата Комсомольскинчи 1-мӳш шукул ушкӳнӳ йышӳнчӳс. Шупашкарти 41-мӳш шукул тата Канаш районӳнчи УҘсырма командисем виҘсӳмӳш тухрӳс. Тӳресем ӳмӳртӳва хутшӳннӳчи Ҙамрӳк спортсмена – тӳп хулари 37-мӳш шукулта вӳренокен Игорь

Московкина та – парнепе хавхалантарчӳс.

Ҙӳнтерӳсӳсене республикӳри ВДПО ӳсченӳ Роза Масленикова тата РаҘсей МЧСӳн Чӳваш Енри тӳп тытӳмӳн начальникӳн заместителӳ Николай Петров кубоксемпе, парнесемпе чысларӳс.

Нина ЦАРЫГИНА.

СӳНӳКЕРЧӳКСЕНЧЕ: ӳмӳрту саманчӳсем.

«Улӳп Ҙӳрӳ Ҙинчи уяв»

виртуаллӳ викторинӳна пӳтӳмлетнӳ

Ҙӳртме уйӳхӳн 17-мӳшӳнчен пусласа юпа уйӳхӳн 31-мӳшӳнчен «Улӳп Ҙӳрӳ Ҙинчи уяв» виртуаллӳ викторина иртрӳ. ӳна Чӳваш Ен РаҘсей йышне кӳнӳрӳнпе 465 сӳл ситнине халалланӳ. Викторинӳна Чӳваш Енри 16 районпа 5 хуларан 67 сӳн хутшӳннӳ. Тинех ӳмӳртӳва пӳтӳмлетрӳмӳр. Акӳ вӳсем, Ҙӳнтерӳсӳсем:

9-13 сӳлтисем:

1 вырӳн – БОРЗАЕВ Степан Петрович /Муркаш районӳ/, ВАСИЛЬЕВ Роман Игоревич тата ЖИРОХОВ Никита Андреевич /Куславка/, ИВАНОВА Елена Андреевна /Шупашкар/, ИВАНОВА Надежда Павловна /Куславка районӳ/, ЯЛТИКОВА Татьяна Владимировна /Куславка районӳ/;

2 вырӳн – ВАСИЛЬЕВ Владимир Сергеевич /Шупашкар/, МАЙОРОВА Кристина Олеговна /Куславка районӳ/;

3 вырӳн – ГЕРАСИМОВА Елена Артемевна /Шупашкар/, ГРИГОРЬЕВА Светлана Олеговна /Шупашкар районӳ/, МИХЕЕВ Владимир Владимирович /Хӳрлӳ Чутай районӳ/;

14-18 сӳлтисем:

1 вырӳн – СМИРНОВА Ольга Владимировна /Шупашкар/;

2 вырӳн – МАРТЪЯНОВА Надежда Борисовна /Куславка районӳ/;

3 вырӳн – ВАСИЛЬЕВА Марина Петровна /Шупашкар районӳ/, МИХЕЕВА Анна Владимировна /Хӳрлӳ Чутай районӳ/;

аслисем:

1 вырӳн – МАТВЕЕВА Александра Юрьевна /Хӳрлӳ Чутай районӳ/, СОРОКИНА Ирина Владимировна /Шупашкар/, ФЕДОРОВА Галина Дмитриевна /Шупашкар/;

2 вырӳн – ДАШКОВА Нина Витальевна /Шупашкар/, МОРОЗОВ Сергей Игоревич /Ҙӳнӳ Шупашкар/;

3 вырӳн – КРЫЛОВА Ираида Вячеславовна /Комсомольски районӳ/, ПРОКОПЬЕВА Елена Петровна /Комсомольски районӳ/.

«ӳсӳ илемлӳ йӳркеленӳшӳн» ятарлӳ номинацире ФЕДОРОВА Элина Эдуардовнӳна /Канаш/ ситекен пулман.

Электрон почтӳпа Ҙӳнтерӳсӳсене диплом, ытти хутшӳнанаксене Тав хучӳ ярса паратпӳр.

Ҙӳнтерӳсӳсене саламлатпӳр! Виртуаллӳ викторинӳна хутшӳннисене пурне те пултарулӳхра ӳнӳсу тата нумайрах Ҙӳнтерӳ сунатпӳр!

Татьяна ЗАХАРОВА.

ӳШӳ САЛАМСЕМ

СМС-САЛАМСЕНЕ ПӳЛТЕРМЕЛЛИ НОМЕР:
89051975911

Элӳк районӳнчи Куракӳш ялӳнче пурӳнакан **Владислав МИХАЙЛОВ** паян хӳйӳн 59-мӳш суралнӳ кунне паллӳ тӳвать. Вӳл пӳчченех пурӳнать пулин те выльӳх-чӳрлӳх тытӳть, ялӳйша яланах пулӳшӳть. ӳна хисеплесе Ҙирӳп сывлӳх, кунсерен ӳнӳсу, телей, ӳнтӳлу, юрату сунатпӳр.

Куракӳш ялӳн сӳннисем.

Зоя Геннадьевна ВАСИЛЬЕВӳНА /Шупашкар/, **Нина Яковлевна ВОЛКОВӳНА** /ЙӳпреҘ районӳ/, **Олег Никодимович МЕДВЕДЕВА** /Элӳк районӳ, Мӳн Карачура ялӳ/, Элӳкре невропатолог пулса ӳслекен **Ираида Львовна МИХАЙЛОВӳНА** /Элӳк районӳ, Асамат ялӳ/ суралнӳ кун ячӳпе саламлатпӳр. Вӳсене пурне те Ҙирӳп сывлӳх, кашни кун телей, иксӳлли вӳйхал, вӳрӳм кун-сӳл, ӳнӳсу сунатпӳр.

Тӳванӳсем, пациентсем, ял-йыш.
Элӳк районӳ.

• ИЛЕМ КЕТЕСӘ

• СЫВЛАХ ТАТА ИЛЕМ

Шәл шап-шурә пултәр тесен

Йәл кула темле әмәр сәнтәләкра та савәк кәмәл пар-
нелет. Анча хәш чухне пире иләртуллән кулма төрлө
сәлтәв чәрмантарать. Уйрәмах шәлсен тесә тивәстерменни
ытлашшипех пәшәрхантарать. Вәсене шурәрах, илемләрех
тума темисе меслет те пур. Сире чи ансамтипе усә курса
пәхма сәнетпәр.

Сур чей кашәкә апат содине, 10-20 тумлам водород
перекисәпе тата темисе тумлам лимон сәткәнәпе хутәштар-
са паста хәтәрләр. Унпа мамәка йәпетәр те шәл тунисемпе
шәлсене тул тата шәп енчен сәтәрәр. Хысәән сәвара шывпа
чүхесе тасатәр.

Ку паста шәлсен тесне лайәхлатма сәс мар, хәш-пәр
чир-чәртән – парадонтозран, шәл чуләнчен, шәл туни
шыснинчен хәтәлма пуләшәт. Лимон сәткәнә содәна
вәйсәрлатать, сәвара усәлтәрәт; сода шәлсене хысмаран
/налет/ тасатать; перекис дезинфекцилет тата шуратать.

Процедурәна пурнәсләнә хысәән 15 минут апатланма,
әсме юрамасть. Унән витәмне сирәпләтмәшкән пастәпа
кунсеренех усә курмалла.

• АННЕНЕ ПУЛӘШАТАП

Какайпа сәрулми икерчи

Симәсе хәтәрлеме сур килограмм сәрулми,
1 сәмарта, сур чей кашәкә тәвар, 2 кашәк
сәнәх, ешәл сымәс, сыр, аш арманәпе авәртнә
250 грамм чәх какайә, 2 пус сухан, специ, 1
кашәк майонез, кәштах ыхра кирлә.

Какая суханпа, специпе, вәтетнә ыхрапа тата майонезпа
хутәштарса әшаламалла. Сәрулми пәсәрмәлле, шывне
сәрәхтармалла та сәмарта, сәнәх, ешәл сымәс хушса
нимәрлеме. Сивәннә хутәшран пысәках мар икерчәсем
туса пергаментпа витнә, су сәрнә тимәр ывәса хумалла.
Кашинә ләканә сәмартапа сәрмәлле, сиеле какайпа сухан
хутәшне хумалла та теркәпа хырнә сыр сапмалла. Икерче
160 градус таран хәртнә духовкәра 15 минут пәсәрмәлле.

«Пәрремәш юр» салат

Салат валли 2 сәрулми, 2 кишәр, 1 сухан,
1-2 пылак пәрәс, консервләнә пулә, 5 сәмарта,
2 шәл ыхра, майонез тата сыр кирлә.

Сәрулми -

пе кишәре

пәсәрмәлле.

Сивәннә хуппинчен

тасатмалла.

Сухан

консервәпа пәрле

блендерпа вәтет-

мәлле.

Сәмарта

саррине шуррин-

чен типтерлө уйәр-

са вәтетнә ыхрапа

тата майонезпа

хутәштармалла.

Унтан каллех шур-

рипе пәрлештер-

мәлле.

Салата турилкене

сийпе хумалла:

малтан теркәпа

хырнә сәрулми,

терка витәр кәларнә

кишәр, консервәпа

сухан хутәшә /консерва

вырәнне чәх какайә

илме юраты/,

ваклянә пәрәс,

сәмарта. Майонез

сәрмәлле те сиеле

вәтә теркәпа

хырнә сыр сапмалла.

«Сәрулмири пулә»

Симәс валли 500 грамм шәмминчен уйәрнә
пулә, 4 сәрулми, 1 сәмарта, тәвар, пәрәс тата
усән-тәран сәвә кирлә.

Пулә какайне пысәках мар татәксене касса тәварпа,
пәрәспа пәтрәтса хумалла. Хуппинчен тасатнә сәрулми
теркәпа хырмалла. Пулә татәкне малтан ләканә сәмартапа
йәпетмәлле хысәән вәтетнә сәрулмипе йәваламалла. Су
янә хәртнә сәтмара сиеле кәштах тәвар сапса пысәках мар
суләм сичне икә енчен те хәреличен әшаламалла.

Омбре – модәпа киләшүллә сүс тәсә

Омбре сәмах француз
чәлхинчен «тәттәм»,
«тәттәмлетни» тесе кушәт.
Сүсә сәк меслетпе сәрласси
икә-висә сүл каялла модәна
кәнә – паянччен те хәрсем
киләштерәсә әна. Асәннә
мелпе сүсә салонра кәна
мар, килте те сәрлама май
пур. Кирлә сәра туянар та
әсә пусянар.

Сүсә малалла ярса иккә
пайләр. Кашни енче икшер
«хүре» туса тыткәча сирәп-
летәр.

Хәтәр сәрапа ятарлә щет-
кәна е турана йәпетәр те сүс
вәсәсене черетпе типтерлән
сәрләр. Сәрра ытла нумай
сәрмәлле мар. Щеткәна унпа
кәшт йәпетни те сителәклә.

Сәрланә хысәән 20-40
минутран сүсә суса ярәр та
бальзам сәрәр.

• ХАМӘР ХУШӘРА

Чәрне характера паләртәтә-и?

Пирән кәмәл-туйәм
пирки алә тата чәрне
тәрәх та пәлме пулать
иккен. Сәмахран, вәрәм

та түркәтәслә чәрнел-
лисем ытларәх чухне
ыттисемпе сәмәллә-
нах пәр чәлхе тупма
пултаращә. Сәвән
пекәх сивәч әс-тәнпа
паләращә. Сәнә сын-
семпе паллашма ха-
васскерсем яланах та-
варакурәмне анләлатма
тәрәшәсә.

Пәр-пәр әсә
пурнәслас умән вәсем
тәплән шухәшлащә.
«Сиччә виш те, пәрре
– кас», – девизпа
пурәнащә.

Сарлака та лаптак

чәрнеллә сын курни-
илтнине пәтәмпех тиш-
керет. Мән те пулин ка-
лас умән тәплән шухәш-

лаканскертән тәтәшәх
сәнү-канәш ытәсә.
Сынсен характерне
аван пәлет, сәвна май
унән сисәм-туйәмне
шанма юрать.

Кун йышши сынсем
сәнәләхсем шухәшласа
кәларма кәмәллащә.
Шәпах вәсем кәткәс ыт-
тусене сәмәлрах мөлпе
татса пама пултаращә.

Кәске те сәврака

чәрнеллисенче вай-хал
тапса тәрәт. Вәл – пул-
тарулаһ сынни. Сәвәк
кәмәлләскерпе ыттисем
те хаваспах хутәнащә.
Шанчәклә юлташ пул-
нәран сывәх сынсене
кирек мәнле майпа та
хүтәлеме хәтәр.

Вәл пуринчен те ытла
юратакан темисә япала
сәс пур. Мән те пулин кә-
сәклантарсан әна пәлсе
ситмесәр чәрәнмасть,
тәлләвә пурнәсләт.
Хәшне-пәрне вәсем ку-
тән сын пек туйәнащә,
анчах вәсем хәйсене
мән кирлине лайәх
пәләсә!

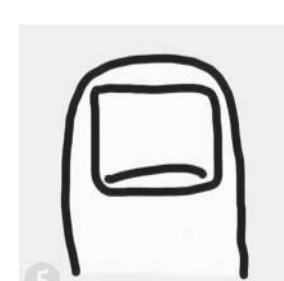
Кәске те тикәс мар
чәрнеллисем – сисәмлә-
туйәмлә сынсем. Вәсем
пәтәмпех сәнащә.

Тус-юлташпа хәйсән
хушшинчи хутәнава
хаклаканскерсем сәнә
сынсемпе асәрханса
каләсәсә.

Шалта сил-тәвәл ал-
хасать пулсан та сән-
питрен вәсем ләпкән
курәнащә. Шухәш-кә-
мәлне пәлме сук. Түрә
кәмәлләскерсенчен
тәрәссине кәна илтме
пулать, вәсем нихәсан
та суймащә.

Түркәтәслә те пысәк
чәрне – әслеме юрата-

канән палли. Вәл лидер
пулмах суралнә тейән,
пур әсә те явапләха
туйса пурнәсләт. Әна
пәлтерәшлә тәл пуләва,
әс-пуса йөркәлеме те
шанәсә. Вәл пәтәмпех
тәрәс тәвать.

Канура вара хавас-
лә кәмәлла паләрәт,
шавлә ушкәнпа вәхәт

ирттерме те хирәс мар.
Вишкәтәслә чәрне
мән сичнен каләт-ха?
Эсир хәюллә та хастар,
мән кирлине пәлетәр.

Ыттисем хушнине явап-
лән пурнәсләтәр. Сирән
девиз: «Ытлашшипех
вай хумасәр лайәх кә-
тартусем патне ситме
пулать».

Тәрәхла та вәрәм
чәрнеллә сын пул-
тарулаһра курәмлә
ситәнүсем тәвать. Чун
вәсәвә лайәх атал-
ланнәскер илемлә
япаласем хушшин-
че пулма юратать.
Япәх кәмәл-туйәмпа
канәсәрланакан тус-
юлташ унра ләпкәләх
тупать. Ыттисене усә

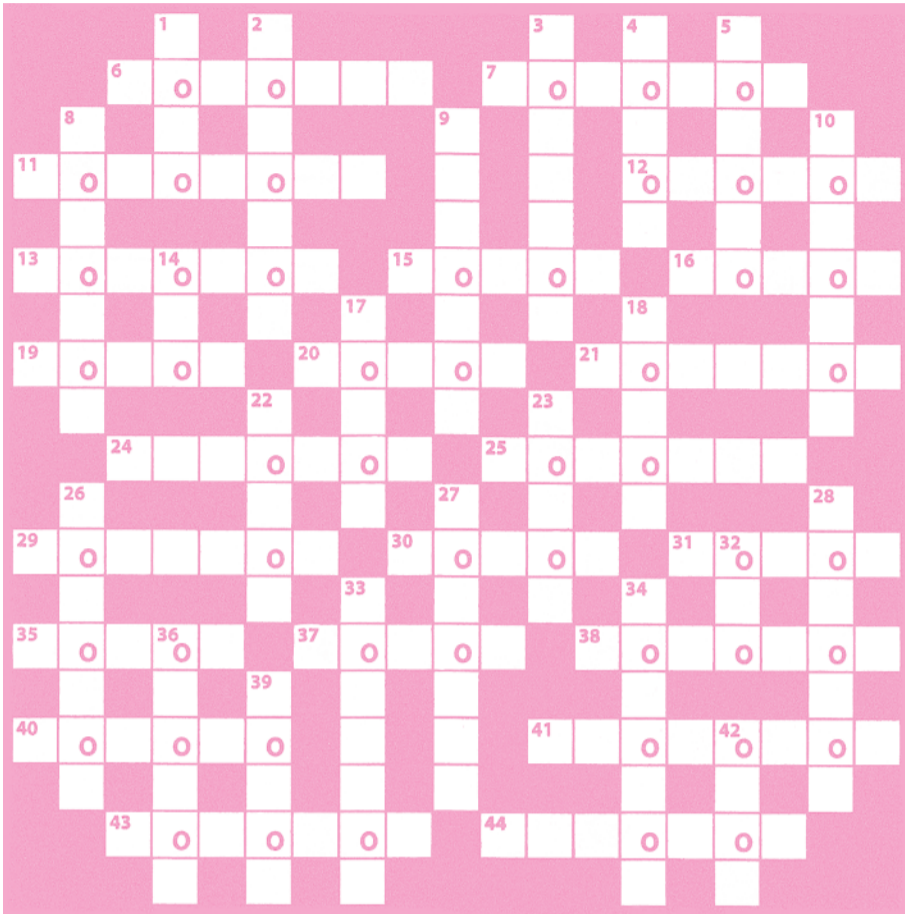

күрекән әсәпе апапанни
әна чәннипех те теле-
йлә тәвать.

Сәмахкашмайш

О саспалли тавра,
пырать шырав-хурав

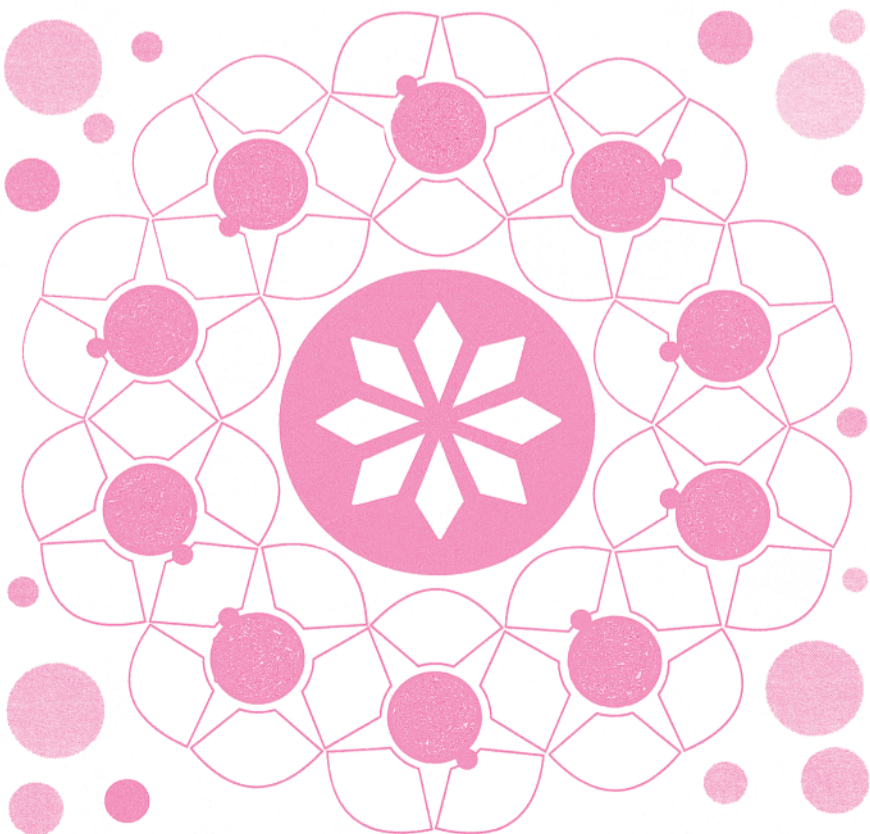

Сылтәмалла: 6. Артист хәйпе-хәй каласни. 7. Хими элеменчә. 11. Фашистка сапәсна вәхәтри инкеклә пуләм. 12. Выхәх пәсси /вырәсла/. 13. «Ләпкә Дон» кәнеке авторә. 15. Хулари пысәк чиркү. 16. Машина пайә. 19. Европәра юрәссен конкурсә иртекен хула. 20. Вәл пушкә-патшана әсталанә. 21. Шкул пайә. 24. Уйәх патне вәснә аппарат. 25. Вырәссен киноактерә. 29. Ашә тытакан материал. 30. Куприн сырнә хайлав. 31. Кәвә инструменчә. 35. Кәнтәрти сымәс. 37. Киборг. 38. Олейниковла Стоянов ертсе пынә передача. 40. Архитектура стилә. 41. Әна пухура сырса пырассә. 43. Елка умәнчи саврәм. 44. И. Гончаровән «кахал» романә.

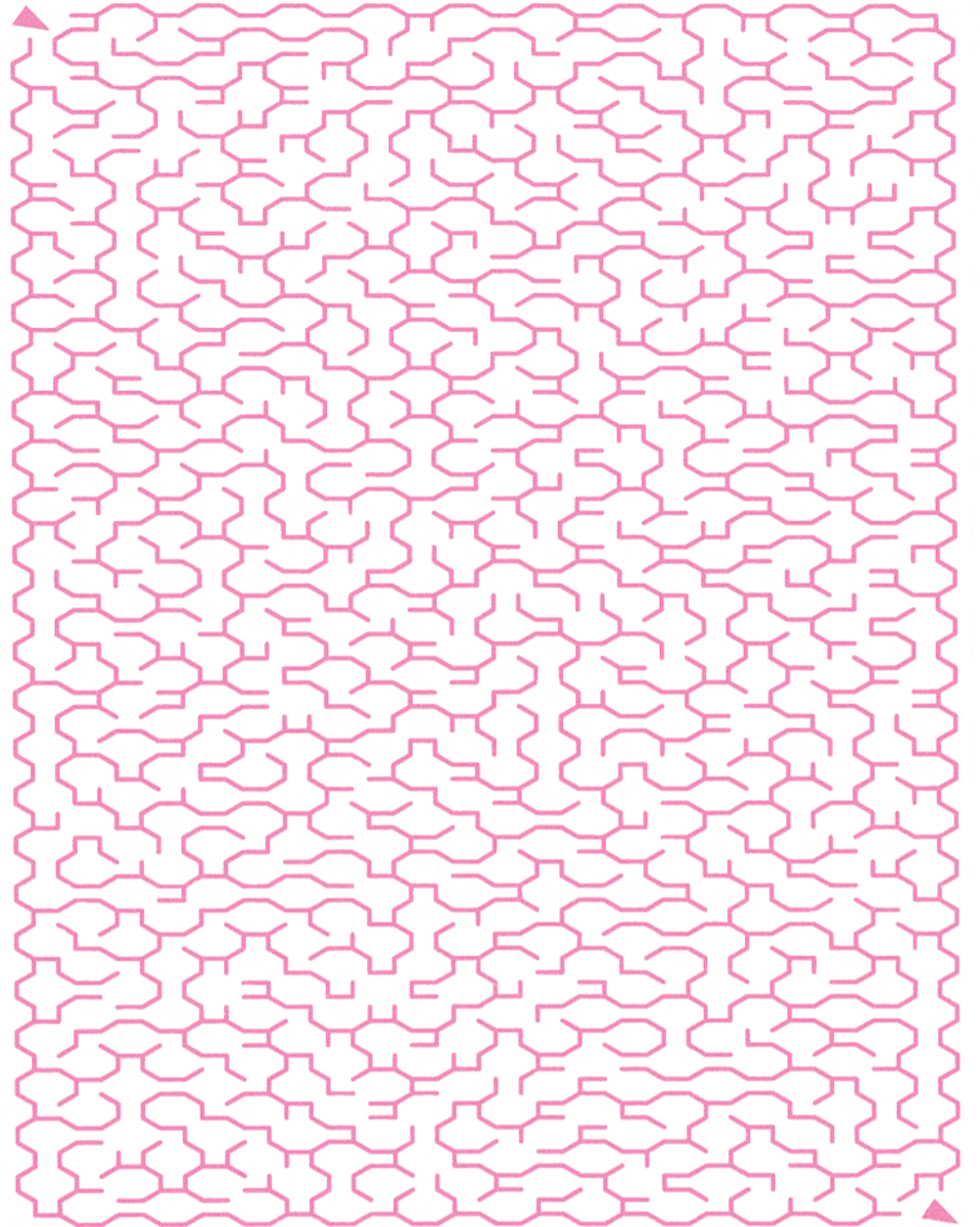
Аялалла: 1. Спорт вәйи. 2. Подъездри сәрақси. 3. Чәваш боксерә, Олимп чемпионә. 4. Сурәрте пурәнакан. 5. В. Маяковскийн поэми. 8. Авалхи еврейсен әслә патши. 9. Киеври «Динамо» командәра вылянә футболлист. 10. Мотоциклпа футболла выляни. 14. Сәрт-ту патәнчи ишәлчәк. 17. Суту-илү вырәнә. 18. Вәл радиона сас кәртнә. 22. Физика терминә. 23. Статор юлтәшә. 26. Риббентроппа мирлә пакт сырнәскер. 27. Шыв айәнчи «әсчән». 28. Чәвашири патшаләх хәрушсәрләх комитетәнче вәй хунә генерал. 32. С. Кинг сырнә хайлав. 33. Компьютер пайә. 34. Сәпәрти чәрчун. 36. Сысна сәвәрлани /вырәсла/. 39. Гитара пайә. 42. Войнич сырнә роман.

Әнлантарни: Хуравсенә сүлти саврашқаран сырса пымалла.

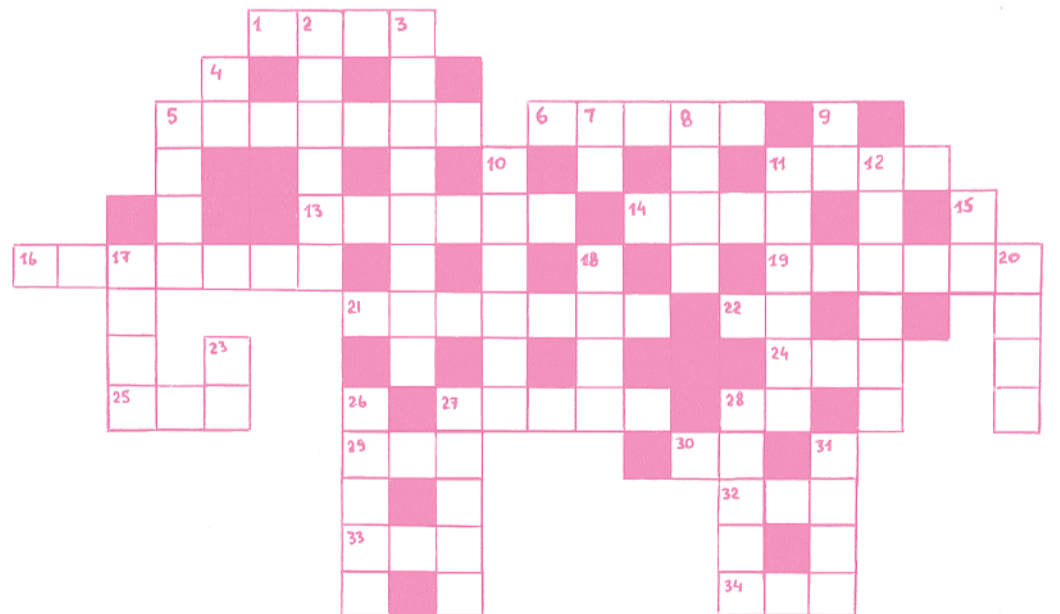
1. Икә вәслә япала. 2. Пулә тытмалли хатәр. 3. Унран аслә пулма хушман. 4. Сил ...ә. 5. Йытә сури. 6. Сурхи вәсенкайәк. 7. Савәт-сапа. 8. Килти мәрмәр. 9. Вәренү сәтелә. 10. Кәранташ юлтәшә.

Кукәр-макәр сұлпала
Епле ситес сав яла?

Сәмахкашмайш

Сылтәмалла: 1. Хулари вәрман. 5. Йывәс тәпә. 6. Утә-уләм купи. 11. Пулә тытмалли хатәр. 13. Шәши «тәшманә». 14. Токпа сапакан пулә. 16. Кимә. 19. Айболит унти чәрчунсенә сипленә. 21. Кәнтәрти шур сухал. 22. Физика терминә. 24. Пысәк попугай. 25. Мечәк вәйәран тухса үкни. 27. Наян. 28. Самолет. 29. Сәр лаптәкә. 20. Халәх пурәнакан вырән. 32. Вәл пиләк авсан тухатә. 33. Куләш. 34. Акәш, ... тата сәрттан.

Аялалла: 2. Әна әсе кәнә чухне тултарақсә. 3. Сурәм хысәнчи хутақ. 4. Сәрт. 5. Лаша пуласси унранах паллә. 7. Хәрарәм мар. 8. Чәваш халәх поэчә. 9. Кәлетке пайә. 10. Сәпәрти юханшыв. 11. Казаксен пусләхә. 12. Сәр званийә. 15. Чәрчун. 17. Вәл сехет юсакана кирлә. 18. Курак тәванә. 20. ...-симәс. 23. Лаша. 26. Кәрепе. 27. Хүрине пәрахса таракан чәрчун. 28. ... сәлтәр. 31. Трактор е танк пайә.

Николай КРАСНОВ (Йәпреç районә) хатәрленә.